

Inspraak- en reactiebundel

**Zienswijzen en reactie op Ontwerp-instemmingsbesluiten
'OPSLAGPLAN BERGERMEER'**

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt Opslagplan Bergermeer
Postbus 142
2270 AC Voorburg
<http://www.nlog.nl/opslag-en-winningsplannen-ter-inzage>

INHOUDSOPGAVE

WOORD VOORAF.....	3
KENNISGEVING.....	4
MONDELINGE EN SCHRIFTELIJKE REACTIES EN ZIENSWIJZEN :	
OPZOEKTABEL	
REGISTRATIENUMMER VERSUS REACTIE- EN ZIENSWIJZENUMMER.....	7
ALFABETISCH OVERZICHT ORGANISATIES EN REACTIES / ZIENSWIJZEN.....	8
REACTIENUMMER R003.....	9
ZIENSWIJZENUMMER 0001 TOT EN MET 0004.....	13

Woord vooraf

Van maandag 2 maart 2020 tot en met dinsdag 14 april 2020 lagen de ontwerp- (instemmings) besluiten voor het 'OPSLAGPLAN BERGERMEER' ter inzage. Een ieder kon naar aanleiding van de ontwerp- (instemmings) besluiten een zienswijze inbrengen. Overheden konden een zienswijze in de vorm van een reactie geven.

Wat zijn de plannen in Bergermeer?

TAQA Onshore B.V. (hierna: TAQA) heeft een verzoek tot wijziging van de eerder gegeven instemming met het opslagplan Bergermeer als ook een aanvraag voor omgevingsvergunning Bergermeer ingediend bij de Minister van Economische Zaken en Klimaat. Deze twee aanvragen zijn door het ministerie gecoördineerd in behandeling genomen en worden daarom tegelijk gepubliceerd. Het opslagplan Bergermeer betreft het voormalige Bergermeer gasveld. Geografisch gezien ligt het gasveld in de provincie Noord-Holland, in de gemeenten Bergen en Alkmaar, alsmede in het verzorgingsgebied van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

De aanvraag voor omgevingsvergunning heeft betrekking op de inrichting gelegen aan de Bergerweg in de gemeente Bergen, op de percelen kadastraal ingedeeld, gemeente Bergen, sectie E, nummers 163 en 172. De aanvraag betreft het aanpassen van de vigerende omgevings- vergunning. Deze is ingediend, omdat er in verband met de verhoging van de maximale reservoirdruk een nieuwe kwantitatieve risicoanalyse is opgesteld.

Opslagplan Bergermeer

Sinds 2014 wordt er gas opgeslagen in het Bergermeer gasveld. Dit gasveld bevindt zich op een diepte van ruim 2 kilometer onder de Bergermeerpolder, Bergen en Alkmaar in Noord- Holland. In de huidige, vergunde situatie is een maximale gemiddelde druk van 133 bar in het Bergermeer gasreservoir toegestaan. TAQA is voornemens om de opslagcapaciteit in dit gasreservoir uit te breiden door het verhogen van de maximale gemiddelde reservoirdruk naar 150 bar. Hierdoor wordt de opslagcapaciteit vergroot van ca. 4,1 miljard Nm³ naar ca. 5,3 miljard Nm³. Voor het wijzigen van de druk zijn geen fysieke aanpassingen van de bestaande installaties benodigd.

Zienswijzen en reacties

Op de ontwerp- (instemmings) besluiten zijn binnen de inspraaktermijn in totaal 3 zienswijzen binnengekomen (waarvan 3 uniek) en 1 reactie van overheden. De zienswijzen en reactie zijn integraal opgenomen in deze bundel. U kunt deze inspraak- en reactiebundel downloaden van <http://www.nlog.nl/opslag-en-winningsplannen-ter-inzage>.

Registratie en verwerking

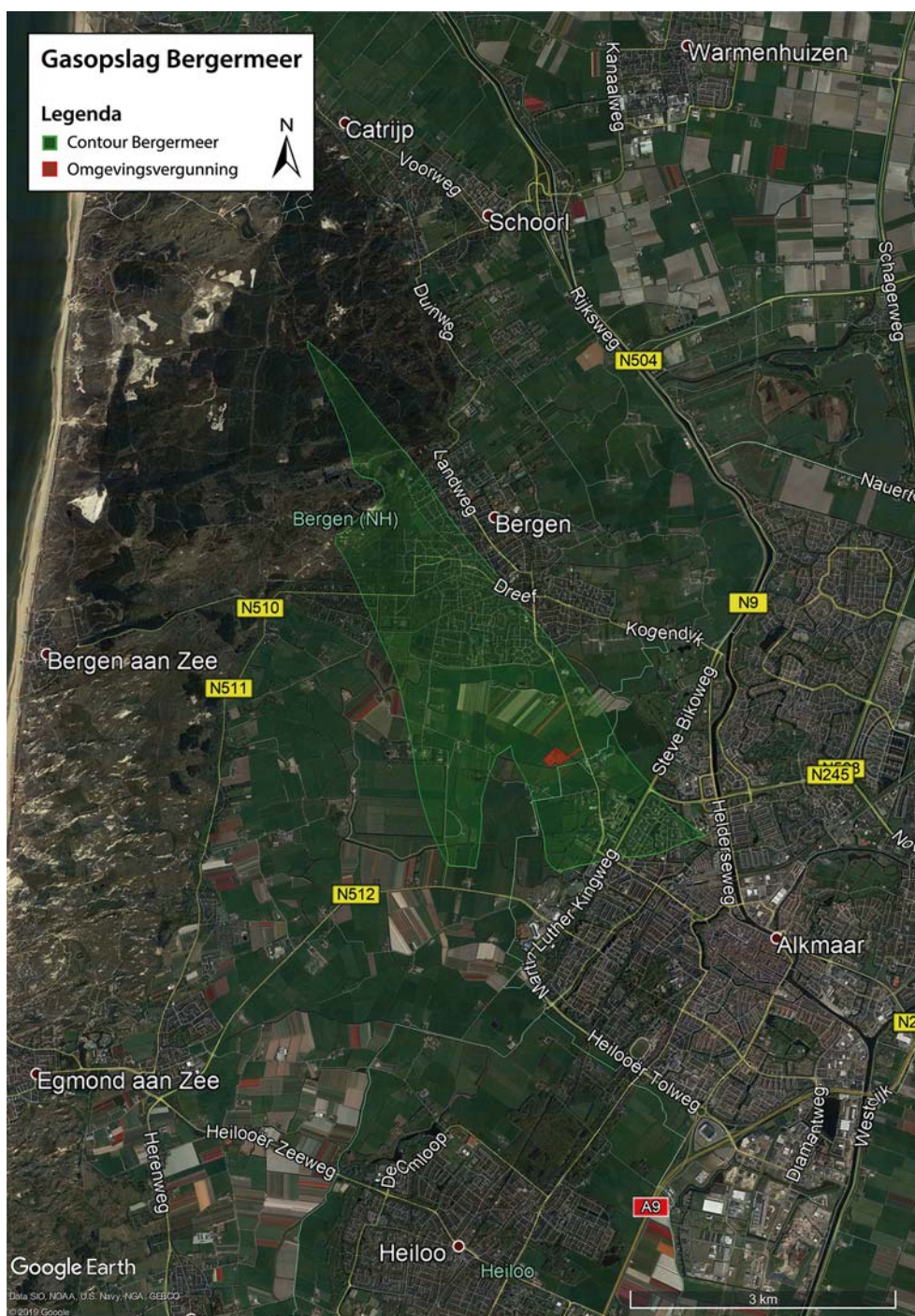
De ontvangen zienswijzen en reactie zijn geregistreerd. Aan de indieners is een ontvangstbevestiging gezonden met daarin een registratienummer. Met de opzoektabel op pagina 7 kan bij het ontvangen registratienummer het bijbehorende reactie- of zienswijzenummer worden opgezocht.

Verdere procedure

Bij de (instemmings) besluiten in de antwoordnota op de zienswijzen en reacties wordt aangegeven of en hoe met de zienswijzen en reacties rekening is gehouden. Het moment waarop de ter visie legging plaatsvindt wordt te zijner tijd aangekondigd in onder andere de Staatscourant, lokale huis-aan-huis bladen en op <http://www.nlog.nl/opslag-en-winningsplannen-ter-inzage>. Een belanghebbende die op het ontwerp van een (instemmings) besluit een zienswijze heeft ingebracht, kan later tegen dat besluit beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Ontwerp-instemmingsbesluit opslagplan Bergermeer en het ontwerpbesluit omgevingsvergunning Bergermeer, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

De Minister van Economische Zaken en Klimaat heeft ontwerpbesluiten opgesteld voor wijziging van de instemming met het gasopslagplan Bergermeer en de bijbehorende omgevingsvergunning Bergermeer. Van 2 maart 2020 tot en met 14 april 2020 liggen de ontwerp-(instemmings)besluiten ter inzage. Een ieder kan reageren op de ontwerp-(instemmings)besluiten met een zienswijze. In deze kennisgeving staat hoe dat gaat.



Wat zijn de plannen in Bergermeer?

TAQA Onshore B.V. (hierna: TAQA) heeft een verzoek tot wijziging van de eerder gegeven instemming met het opslagplan Bergermeer als ook een aanvraag voor omgevingsvergunning Bergermeer ingediend bij de Minister van Economische Zaken en Klimaat. Deze twee aanvragen zijn door het ministerie gecoördineerd in behandeling genomen en worden daarom tegelijk gepubliceerd. Het opslagplan Bergermeer betreft het voormalige Bergermeer gasveld. Geografisch gezien ligt het gasveld in de provincie Noord-Holland, in de gemeenten Bergen en Alkmaar, alsmede in het verzorgingsgebied van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

De aanvraag voor omgevingsvergunning heeft betrekking op de inrichting gelegen aan de Bergerweg in de gemeente Bergen, op de percelen kadastraal ingedeeld, gemeente Bergen, sectie E, nummers 163 en 172. De aanvraag betreft het aanpassen van de vigerende omgevingsvergunning. Deze is ingediend, omdat er in verband met de verhoging van de maximale reservoirdruk een nieuwe kwantitatieve risicoanalyse is opgesteld.

Opslagplan Bergermeer

Sinds 2014 wordt er gas opgeslagen in het Bergermeer gasveld. Dit gasveld bevindt zich op een diepte van ruim 2 kilometer onder de Bergermeerpolder, Bergen en Alkmaar in Noord-Holland. In de huidige, vergunde situatie is een maximale gemiddelde druk van 133 bar in het Bergermeer gasreservoir toegestaan. TAQA is voornemens om de opslagcapaciteit in dit gasreservoir uit te breiden door het verhogen van de maximale gemiddelde reservoirdruk naar 150 bar. Hierdoor wordt de opslagcapaciteit vergroot van ca. 4,1 miljard Nm³ naar ca. 5,3 miljard Nm³. Voor het wijzigen van de druk zijn geen fysieke aanpassingen van de bestaande installaties benodigd.

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt van 2 maart 2020 tot en met 14 april 2020 de ontwerp-(instemmings)besluiten en de onderliggende stukken inzien op <http://www.nlog.nl/opslag-en-opslagplannen-ter-inzage> en tijdens reguliere openingstijden op de volgende locaties:

- Gemeentehuis Bergen, Jan Ligthartstraat 4 te Alkmaar
- Stads Kantoor Alkmaar, Mallegatsplein 10 te Alkmaar
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Bezuidenhoutseweg 73 te Den Haag

Reageren op het ontwerp-instemmingsbesluit?

U kunt van 2 maart 2020 tot en met 14 april 2020 reageren op de ontwerp-(instemmings) besluiten. U kunt op beide ontwerpbesluiten, eventueel los van elkaar, een zienswijze indienen. In uw zienswijze kunt u ingaan op alle onderdelen van de ontwerp-(instemmings) besluiten en de onderliggende stukken. U kunt hierbij denken aan:

- Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?
- Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
- Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dit toelichten?

U dient in uw zienswijze duidelijk aan te geven op welke onderdelen van welk ontwerp-besluit u reageert en uw zienswijze te onderbouwen met argumenten. Het is goed om te weten dat alleen personen of instanties die op het ontwerp-(instemmings)besluit een zienswijze hebben ingebracht en belanghebbende in de zin van de wet zijn, later tegen het instemmingsbesluit beroep kunnen instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Hoe kunt u reageren?

Hoe kunt u reageren? U kunt uw zienswijze schriftelijk indienen door een brief te sturen naar: Ministerie van Economische Zaken en Klimaat Inspraakpunt Bergermeer, Postbus 142, 2270 AC Voorburg. Uw brief kan alleen als zienswijze in behandeling worden genomen als u ondertekent met uw naam en adres. Dit geldt ook voor eventuele medeondertekenaars. Zienswijzen per e-mail worden in deze procedure niet geaccepteerd.

Wat zijn de vervolgstappen?

Alle zienswijzen en reacties worden betrokken bij de definitieve (instemmings)besluiten. In een Nota van Antwoord wordt opgenomen of en op welke wijze de zienswijzen en reacties in het definitieve (instemming) besluit zijn verwerkt. Hiertegen staat beroep open. Dit wordt te zijner tijd aangekondigd in onder andere de Staatscourant en in huis-aan-huisbladen. Tevens krijgen alle indieners van een



geldige zienswijze persoonlijk een brief van het ministerie thuisgestuurd ter kennisgeving van de publicatie van de definitieve besluiten

Wilt u meer weten?

Voor nadere informatie over het opslagplan Bergermeer en mondeling inspreken kunt u op werkdagen van 9.00u tot 12.00u contact opnemen met mevrouw J. Oomes, telefoonnummer 070 – 379 74 75.

Voor nadere informatie over de ontwerp omgevingsvergunning Bergermeer en mondeling inspreken kunt u op werkdagen van 9.00u tot 12.00u contact opnemen met de heer M. Pieters, telefoonnummer 070 – 379 83 89.

Opzoektabel mondelinge en schriftelijke reacties en zienswijzen

In onderstaande tabel kunt u met het registratienummer het nummer van de reactie of zienswijze opzoeken. De reactie is vanaf pagina 9 opgenomen. De zienswijzen vindt u vanaf pagina 13.

Zienswijzen en reactie op ontwerp-(instemmings) besluiten 'GASOPSLAG BERGERMEER'

Registratienummer	Zienswijzenummer	Reactienummer
GO81-OIB-0001	0001	
GO81-OIB-0002	0002	
GO81-OIB-0003		R003
GO81-OIB-0004	0004	

Alfabetisch overzicht organisaties en reacties / zienswijzen

Zienswijzen en reactie op ontwerp-(instemmings) besluiten 'GASOPSLAG BERGERMEER'

Zienswijze-/ reactienummer	Organisatie
R003	Gemeente Bergen, College van Burgemeester en Wethouders, BERGEN NH
0001	Stichting Gasalarm2, BERGEN NH
0002	Stichting Mr. Frits Zeiler, BERGEN NH

Reactie R003



AANTEKENEN

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt Gasopslag Bergermeer
 Postbus 142
 2270 AC VOORBURG

Domein	: Ruimtelijke Ontwikkeling	Ons kenmerk	: 20uit01311
Team	: Beleid en Vastgoed	Zaaknummer	: 28 februari 2020
Contactpersoon	:	Uw brief van	: 14 april 2020
Telefoonnummer	:	Uw kenmerk	:
Bijlage(n)	:	Verzenddatum	:

Onderwerp : Zienswijze ontwerp-instemmingsbesluit opslagplan Bergermeer en het ontwerpbesluit omgevingsvergunning Bergermeer

Geachte heer, mevrouw,

Op 26 februari 2020 heeft u het ontwerp-instemmingsbesluit opslagplan Bergermeer en het ontwerpbesluit omgevingsvergunning Bergermeer ter inzage gelegd. Het is eenieder toegestaan tot en met 14 april 2020 zijn of haar zienswijze in te brengen.

Advies van het college

Halverwege 2019 hebt u van ons een advies ontvangen over uw voornemen om in te stemmen met het opslagplan Bergermeer en omgevingsvergunning Bergermeer. Hiermee hebben wij geadviseerd over onder andere bodemdaling, seismisch risico/ bodembewegingen en maatschappelijk draagvlak.

Bij de behandeling van onze zienswijze zien wij ook graag deze en andere punten, genoemd in onze brief, betrokken. Volledigheidshalve hebben wij onze brief als bijlage gevoegd.

(Aanvullende) zienswijze

In de aanvraag is aangegeven dat er stoffen worden gedolven. In formele zin klopt dit niet. Immers er wordt eerst gas ingebracht in de opslag en daarna onttrokken.

In de stukken missen wij een relatie tussen injectie, opslag en onttrekking van gas en stikstof. Immers de voorkomens zijn geschikt, maar zullen nooit gasdicht zijn waardoor lekkages kunnen en zullen ontstaan.

Er vindt op meer dagen injectie en onttrekking plaats. De bodem is dus meer in beweging waardoor er meer gelegenheid is tot lekkages. Uw stelling van "waarschijnlijkheid" is dan ook niet concreet genoeg. Wij willen dit met 100% zekerheid hebben vastgesteld. Waarom? Omdat er effecten hiervan worden verwacht op onze natuurgebieden. Helemaal nu de productie toe zal nemen.

Tevens merken wij hierop dat, weliswaar niet ter plaatse, er stikstofdepositie zal zijn als gevolg van gebruik van gas.



Verder wordt opgemerkt dat de gemeente Heiloo niet is meegenomen in de instanties die zijn/worden gevraagd om een advies uit te brengen. Deze gemeente is gelegen binnen een straal van 5 kilometer. Nu dat niet het geval is, is uw besluit onzorgvuldig tot stand gekomen.

Nut/Noodzaak

Vanuit de RESsen (Regionale Energiestrategieën) wordt gestuurd op zoveel mogelijk gebruik van duurzame energie en toepassing van duurzame energiebronnen. Het vergroten van een gasopslag, terwijl er landelijk andere doelstellingen worden nagestreefd past niet in dat beeld.

In uw motivatie geeft u aan dat het vergroten van de opslagcapaciteit aan de orde is vanwege flexibiliteit. Hoe valt dit te rijmen met gaswinning uit kleine gasvelden. Zolang dat plaatsvindt, is er per definitie al sprake van flexibiliteit en is vergroting niet nodig en ook niet noodzakelijk. Ook geeft u aan dat door sluiting van Grijskerk er extra capaciteit nodig is. U gaat hier voorbij aan het feit dat gasopslag Norg beschikbaar is en ook wordt gebruikt.

Wij zijn van mening dat door gasloos bouwen en plannen die nu zijn en worden opgezet om in de gebouwde omgeving ook van gas af te gaan, maken dat er geen sprake is van noodzaak tot het vergroten van de gasopslag. Wat betreft levering aan elektriciteitscentrales wordt opgemerkt dat door plaatselijke opwekking van elektriciteit (zonnepanelen en windmolen en dergelijke) er steeds minder vraag is en zal zijn naar elektriciteit uit centrales, immers we bouwen nu gasloos, maar ook 0-op-de-meter of nagenoeg 0-op-de-meter woningen. En zoals gesteld lopen er initiatieven om de bestaande woningvoorraad te verduurzamen.

U stelt dat een gasrotonde van nationaal belang is. Wij begrijpen uw stelling, echter er is al sprake van gasopslag en daarmee van een gasrotonde. Waarom is het noodzakelijk en in nationaal belang om de capaciteit te vergroten? Dat is de vraag die voorligt en beantwoord moet worden, zeker bezien in het licht van alle ontwikkelingen (beleid en technische) op het gebied van duurzaamheid. Er wordt een verkeerd signaal afgegeven naar de maatschappij als de overheid enerzijds met grote inspanning duurzaamheidsmaatregelen doorvoert, de bewoners en bedrijven "dwingt" om over te stappen op duurzame alternatieven en anderzijds meewerkt aan het in standhouden van gas(gebruik) en gasvoorraden.

Graag zien wij dan ook een betere onderbouwing waarom meer gasopslag nodig dan wel noodzakelijk is en het maatschappelijke belang daaraan ondergeschikt is. Wij zijn van mening dat het maatschappelijk belang moet prevaleren boven meer gasopslag zoals dat ook in Groningen het geval is (geweest).

Bodemtrillingen

In de stukken wordt aangegeven dat er sprake is geweest van 4 bevingen met een Magnitude variërend van 3,0 tot 3,5. Dit was weliswaar bij een druk van 35 tot 70 bar. Echter dit laat wel zien dat het gebied niet verschoond is van bevingen. Met meer opslag, injectie- en onttrekkingswerkzaamheden kan dit toenemen met waarschijnlijk heftigere bevingen. Blijkt dit ook niet uit de waarnemingen die in het veld zijn gedaan? Hoe is/wordt omgegaan met het feit dat meer opslag en meer onttrekken in combinatie met snelheid waarmee de injectie dan wel onttrekking plaatsvindt, leidt tot een grotere kans op bevingen.

SODM adviseert om de druk in het reservoir te houden tussen 70 en 150 bar. Echter hoe wordt omgegaan als de opslag niet meer nodig is of als er minder gas wordt opgeslagen. Bij staken van activiteiten zal de druk veel lager komen te liggen dan 30, waardoor dus ook risico's voor bevingen zullen toenemen (ervaringen uit het verleden leren dat er meer



bevingen plaatsvinden bij lagere druk in het reservoir). Tevens geeft SODM aan dat bevingen niet uit te sluiten zijn. Waarom dan niet houden bij wat er als is. Immers deze procedure leidt tot veel onrust.

Veiligheid installatie

Waaruit kan worden opgemaakt dat de installatie over gedimensioneerd is, zodat drukverhoging van 133 naar 150 bar zonder risico's bewerkstelligd kan worden? Waarom is meetplan welke ten behoeve van de winning wordt gebruikt, niet betrokken bij dit instemmingsbesluit?

Maatschappelijk onrust

Ons belang is om rust en gevoel van onveiligheid te voorkomen en onze inwoners een veilige en gezonde woon- en leefomgeving te geven. Hierin past niet dat er én gas wordt gewonnen én gas wordt opgeslagen. Vorenstaande maakt dat onze bewoners in onzekerheid verkeren en zich niet veilig voelen in hun eigen woning. Dat vinden wij als bestuur onacceptabel.

Milieuaspecten

Het is u bekend dat er klachten zijn over laagfrequent geluid, maar ook over methaanlekkages. Bij de totstandkoming van het ontwerp-instemmingsbesluit is hiermee onvoldoende rekening gehouden. Wij verzoeken u deze en andere milieuaspecten mee te wegen.

Tot slot

Hebt u nog vragen? Neemt u dan contact op met
van het team Beleid en Vastgoed via telefoonnummer
correspondentie het kenmerk 20uit01311 vermelden?

, beleidsmedewerker Milieu
Wilt u bij

Met vriendelijke groet,
namens burgemeester en wethouders van Bergen,

secretaris

burgemeester

Zienswijzen 0001 tot en met 0004

Stichting Gasalarm2

7 APR 2020

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt Bergermeer
 Postbus 142
 2270 AC Voorburg

aangetekend mbvo

Betreft: zienswijze ontwerp instemmingsbesluit Opslagplan Bergermeer
 en ontwerpbesluit omgevingsvergunning Bergermeer
 Datum: 6 april 2020

Geachte lezer,

Het ontwerp-instemmingsbesluit opslagplan Bergermeer en het ontwerpbesluit omgevingsvergunning Bergermeer, die de minister van Economische Zaken en Klimaat vanaf 2 maart 2020 ter inzage heeft gelegd, geven het bestuur van de Stichting Gasalarm2 aanleiding tot het volgende commentaar. We stellen enkele vragen en bespreken kort twee hoofdpunten (Gaswinning/opslag en bevingsrisico, en Bodembeweging op maaiveld niveau).

Vraag 1: Heeft het SodM in verband met de voorliggende aanvraag voor verhoging van de maximale druk in de Bergermeer gasopslag (of eerder al) een nieuwe eigen schatting gemaakt van de in de Bergermeer maximaal mogelijke beving ("worst case scenario") met dezelfde methode als waarmee na de M=3.6 beving bij Huizinge in het Groningenveld een nieuwe schatting is gemaakt van het worst case scenario voor het Groningenveld?

De achtergrond van deze vraag is: de nieuwe schatting van het SodM (na Huizinge) had als uitkomst een vele malen hogere maximum magnitude dan eerder was aangenomen, met vergaande gevolgtrekkingen voor de exploitatie van het Groningenveld. Zover ons bekend werd deze nieuwe schatting gemaakt op basis van een dan inmiddels veel grotere database van in N-Nederland waargenomen aardbevingen en het toepassen van een betere statistische beschrijving daarvan. De schatting van het worst-case scenario voor de Bergermeer (zwaarste beving tot nu toe M=3.5) was gebaseerd op de tot dan toe geldende maximumschatting voor N-Nederland [M=3.9].

Vraag 2: Heeft de minister van Economische Zaken en Klimaat in verband met de voorliggende aanvraag voor verhoging van de maximale druk in de Bergermeer gasopslag een schatting laten maken van de waarschijnlijke schade-omvang rond Bergermeer, indien daar een "worst-case beving" zou plaatsvinden (schatting gebaseerd op de gegevens over schade na de 3.6 beving bij Huizinge)?

Vraag 3: In de bij de voorliggende aanvraag voor verhoging van de maximale druk in de Bergermeer gasopslag verstrekte stukken vinden wij geen duidelijk gedetailleerd overzicht van de feitelijke waargenomen bodembeweging (stijging/daling) aan het oppervlak boven en rond het Bergermeerveld, vanaf moment van vullen met kussengas tot nu (2020). Beschikt het SodM over een dergelijk overzicht en een analyse daarvan, en kunnen wij daar een kopie van ontvangen? Toelichting: bedoeld zijn: de empirische gegevens, niet uitkomsten van modelberekeningen.

Vraag 4: Hoe groot is de krimp/uitzetting van het reservoirgesteente van het Bergermeerveld per 100m laagdikte per 10 bar druk verandering? Toelichting: bedoeld is: de empirische gegevens over het reservoirgesteente, niet modelberekeningen.

Vraag 5: Bij de aanvraag is door Taqa een modelstudie gevoegd, ter onderbouwing van de stelling dat de gasopslag geen risico veroorzaakt op aanzienlijke bevingen (een maximum van $M=2.2$ wordt genoemd). Is dit model getoetst (gevalideerd) op voorspelkracht m.b.t. historische data van het veld? Met name: voorspelt dit model indien toegepast op de toenmalige condities de tijdens de winningsperiode opgetreden bevingen (tot $M=3.5$)?

Vraag 6: Heeft de minister van Economische Zaken en Klimaat in verband met de voorliggende aanvraag voor verhoging van de maximale druk in de Bergermeer gasopslag het bovengenoemde model laten toetsen door een gerenomeerde onafhankelijke deskundige, inclusief validatie op historische data? En in aanvulling hierop: in een onafhankelijk advies m.b.t. de gasopslag Bergermeer van MIT (i.v.m. de eerste vergunning aanvraag - 2012) wordt aangegeven dat de bevingsskansen met name afhankelijk is van de grootte en snelheid van drukverandering. Heeft de minister van Economische Zaken en Klimaat onafhankelijk laten toetsen of voornoemd model een dergelijk verband correct aangeeft?

Vraag 7: Heeft de minister van Economische Zaken en Klimaat in verband met de voorliggende aanvraag voor verhoging van de maximale druk in de Bergermeer gasopslag (of eerder al) aan de vergunning voor de exploitatie van de gasopslag een schadeprocedure verbonden gelijk aan de huidige in Groningen, dwz. een procedure waarin Taqa geen rol heeft, behalve aansprakelijk te zijn voor alle opgetreden schades?

Vraag 8: Heeft de minister van Economische Zaken en Klimaat in verband met de voorliggende aanvraag voor verhoging van de maximale druk in de Bergermeer gasopslag (of eerder al) aan de vergunning voor de exploitatie van de gasopslag de eis verbonden dat de exploitant, Taqa, een verzekering afsluit die alle mogelijke veroorzaakte schades volledig dekt, onder een procedure waarin (zie vraag 6) noch Taqa noch de verzekeringsmaatschappij een rol spelen in het vaststellen van de schades? Dit voor de gehele looptijd van de exploitatie tot en met het eventueel terugwinnen van het kussengas (/op druk houden van het veld d.m.v. N_2 injectie). De achtergrond van deze vraag is dat Taqa bijvoorbeeld een verhoudingsgewijs kleine commerciële partij is, die, in het onverhoopte en onverwachte geval dat er toch een ernstige beving zou optreden wellicht failliet zou kunnen gaan of in een sterfhuisconstructie wordt ondergebracht, waardoor de verplichting tot schadevergoeding zou kunnen worden ontweken.

Vraag 9: In een toelichting aan de omwonenden in de pers vermeldt Taqa dat de installatie al bij aanleg is ontworpen op 150 bar (geen zorgen over werkzaamheden, er hoeft niks te gebeuren aan de installaties). Dit terwijl bij de vergunningaanvraag (2012) uitdrukkelijk als maximum druk de, destijds door TNO als maximum veilige druk geadviseerde, 133 bar als maximum werd aangegeven. Heeft Taqa het SodM destijds geïnformeerd dat de installatie op een hogere druk dan 133 bar zou worden ontworpen, en op welke maximale druk is de installatie in werkelijkheid ontworpen, de nu genoemde 150 bar, of toch bijvoorbeeld 190 bar?

Wat vooraf ging: enige feiten en overwegingen.

Gaswinning en bevingsrisico

Gedurende winningsperiode van gas uit de toenmalige Amoco-, BP- nu Taqa-concessie zijn er 5 aardbevingen geweest, vier in het Bergermeergasveld¹ en één in het Bergen aan Zee gasveld². De bevingen in het Bergermeergasveld hebben vooral in 2001 aanzienlijke schade veroorzaakt, ook structurele, anders dan de minister meent in het ontwerp-instemmingsbesluit winningsplan Bergen II (2019). De beving van $M_{3,5}$ op de Richterschaal op een diepte van 2 km is naar onze mening

¹ 06-08-1991: $M_{3,0}$; 21-09-1994: $M_{3,2}$; 09-09-2001: $M_{3,5}$; 10-09-2001: $M_{3,2}$

² 10-10-2001: $M_{2,7}$

zwaarder geweest (ernstiger effect op maaiveldniveau) dan de beving van M3,6 in Huizinge met de bevingshaard op een diepte van 3 km. In 2012 verklaarde deskundigen van het KNMI namens het ministerie van EZ en Taqa met grote stelligheid, dat ook bij een beving in de Bergermeer van $M=3.9$ geen schade overeenkomende met intensiteit (kracht van de beving aan het oppervlak) VII zou kunnen optreden. De waargenomen schades na de beving bij Huizinge maken deze bewering nu ongeloofwaardig. Niet voor niets heeft het voortgeschreden inzicht t.g.v. de beving bij Huizinge de doorslag gegeven bij de politiek de Groningse gaswinning te gaan stoppen.

De Bergen aan Zee- en Groetvelden liggen op geringe afstand aan weerszijden (of in het verlengde) van het Bergermeerveld in dezelfde geologische formatie. Bewegingen in de één kunnen die in de andere beïnvloeden (zoals in 2001 het geval moet zijn geweest). Verdere depletie van de productievelden roepen immers onbekende risico's op voor de gasopslag en dus voor de bebouwing in vooral de gemeente Bergen. De effecten ervan dienen dan ook in die samenhang te worden beoordeeld. Dat is naar onze mening onvolledig gebeurd, waardoor een samenhangend oordeel kon worden genegeerd..

Na de aardbeving in Huizinge op 16 augustus 2012 heeft het SodM een geheel nieuwe analyse gemaakt van de risico's en magnitudes van bevingen in het Groningerveld. De uitkomsten verschilden dramatisch van de tot dan toe voor gasvelden in heel Noord Nederland algemeen aanvaarde (theoretische) waarden tot M3.9. Bevingen tot M5.7 konden mogelijk zijn, dat wil zeggen tot ca. 500x zwaarder! (zie ook vraag 1).

Bevingen tot M4 – zoals vermeld in het ontwerp-instemmingsbesluit - die een EMS intensiteit van VII zullen hebben, veroorzaken zeer aanzienlijke schades aan de hier meest voorkomende burgerlijke bouwwerken (staalfundering, metselwerk en houten balklagen) in de schadeklassen 3 en 4 (aanzienlijke tot zware schade). Een ontwerpbesluit dat gasopslag in het Bergermeergasveld toestaat met een risico voor de bevolking van aardbevingen tot M4 is voor ons dan ook onaanvaardbaar.

Bovenstaande vier alinea's zijn voor een groot deel een herhaling van onze zienswijze van 10 augustus 2018 over het ontwerp instemmingsbesluit Winningsplan Bergen II. In zijn reactie hierop schreef de minister op 7 januari 2019: *“dat de gasopslag Bergermeer geen onderdeel uitmaakt van het instemmingsbesluit met het winningsplan Bergen II”*. En: *“Voor kleine velden als de gasvelden van Bergen II volstaat de Seismische Risicoanalyse.”* Voorbijgegaan wordt dus aan het verband tussen de effecten van het Winningsplan en het Opslagplan.

Taqa heeft in maart 2018 een rapport gepubliceerd van Felix Consulting Delft BV getiteld *3D Geomechanical Model for Gas Storage Bergermeer*. Op p.12 van het Ontwerpbesluit Instemming Gasopslag Bergermeer haalt de minister het SodM aan: *“SodM onderschrijft daarom de inschatting van Taqa niet dat de maximale reële magnitude beperkt is tot een magnitude van $M=2.2$. SodM blijft voor het aangevraagde drukbereik van 77-150 bar bij de eerdere inschatting van de M_{max} van 3,9 op de schaal van Richter.”* Kennelijk vertrouwt het SodM het model niet helemaal, maar een duidelijke toelichting zien wij niet.

Analyse van de bodembewegingen op maaiveldniveau

Sinds 1972 wordt het gebied rondom de gasvelden van de Taqa-concessie gewaterpast. Dit gebeurt om de 5 jaar. Er is een net van meetpunten aangelegd, dat zijn meest vaste punten aan gebouwen. De punten zijn op een kaart weergegeven. Bij de laatste metingen (2011 en 2016) zijn op deze kaarten de verschillen met de vorige meting bijgeschreven. Voor zover wij kunnen zien gebeurt dat niet consequent, zoals blijkt uit de gegevens op de betreffende referentiestaten. Daar komt bij dat de ruimten tussen de waterpas-meetpunten vaak aanzienlijk zijn en er grote verschillen te zien zijn tussen de bewegingen op die punten, ook op naast elkaar gelegen punten. Is er een wetenschappelijk verantwoorde vertaalslag te maken van een in onze ogen erg grofmazig meetnet naar de effecten van gaswinning in de betreffende gasvelden op ons maaiveldniveau? Het is immers de bodembeweging

door de gaswinning en -opslag waar wij als bewoners mee te maken hebben (en dat zijn bewegingen op kamerniveau). We weten dat kleine verschillen in het draagvermogen van de ondergrond ook door de bodembeweging scheuren in funderingen (etc.) tot gevolg kunnen hebben. Metselwerkconstructies kunnen nu eenmaal nauwelijks trekkrachten opnemen. Voor een aanzienlijk deel van de schades in Groningen speelt, naast de bevingen, ook dit aspect een belangrijke rol.

Behalve de gegevens over bodembewegingen d.m.v. waterpassing beschikt Taqa over ons inziens erg summiere GPS-gegevens met betrekking tot bodembewegingen door de gasopslagen in Bergermeer en Alkmaar. Zelfs uit deze gegevens blijken de effecten ervan in een veel groter gebied merkbaar dan alleen binnen de getrokken contour (de invloedsfeer genoemd) op de bijbehorende kaart met GPS locaties. De vraag is dan ook: klopt de bewering van TNO dat bodembeweging door gaswinning en -opslag alleen in zogenaamde scholvorm waarneembaar is binnen de weergegeven “invloedsferen” en als dat niet of heel anders het geval is (zoals de toch zeer beperkte en bovendien in de tijd wisselende) GPS-gegevens suggereren) wat betekent dat dan voor de gebouwen op het maaiveld? De gepubliceerde gegevens onderschrijven die bewering niet of nauwelijks.

Het meten van bodembewegingen vindt plaats op grond van het Meetplan Winningsvergunning Bergen 2016. Dit meetplan zou – als we het goed begrijpen - geen deel uitmaken van het onderhavige Ontwerpbesluit. Het toont een wezenlijk gebrek aan belangstelling voor de effecten van mijnbouw bij onze overheid. Wij pleiten dan ook voor uitbreiding van het GPS-netwerk, zodat bewegingsverschillen in en om de Bergermeer eindelijk gedetailleerd in kaart gebracht en geanalyseerd worden. Daarnaast moet ook een oplossing gevonden worden voor de storingen in/bij/tussen de referentiestations.

Behalve de door de mens geïnduceerde bodemkrachten bestaan er natuurlijk ook de meer autonome bodemprocessen, die echter een heel andere tijdscurve volgen, een tijdscurve waar onze constructies goed mee overweg kunnen (dat al honderden jaren doen). Dat is anders geworden sinds daar de bewegingen door de gaswinning en -opslag bij zijn gekomen. Eventuele schade kan dan ook alleen maar het gevolg zijn van dat laatste. Het is gezien de consequenties daarom dringend gewenst dat de registratie en de analyse van de bodembewegingen op een nieuwe leest worden geschoeid, tenminste zolang de gaswinning en de gasopslag (zouden) worden gecontinueerd.

Conclusies

1. Zolang de gasopslag in het Bergermeerveld en de gaswinning in Bergen II voortduren moet een nieuw schadeconvenant worden afgesloten tenminste conform de afspraken die in Groningen zijn gemaakt (omgekeerde bewijslast, van de producent onafhankelijke schadeopname en – afwikkeling). Zolang de Tweede Kamer geen besluiten heeft genomen over Kamerstuk II 2018/2019, 32849, nr. 137 dringen wij aan extra overeenkomende voorschriften aan Taqa op te leggen in het Instemmingsbesluit opslagplan Bergermeer.
2. In aanvulling op de aanpassing van de schadeafhandelingsprocedure, vereist de rechtszekerheid van bewoners en bedrijven die schade zouden ondervinden t.g.v. de exploitatie van de gasopslag (en depletie van naastgelegen velden) dat in de vergunning Taqa wordt verplicht een verzekering af te sluiten, die alle mogelijke schades door de gaswinning en gasopslag volledig dekt, tot en met de uiteindelijke staking van de activiteiten en eventuele terugwinning van het kussengas.
3. De Bergen aan Zee- en Groetvelden liggen aan weerszijden van het Bergermeerveld in dezelfde geologische formatie. Bewegingen in de één kunnen die in de andere beïnvloeden (zoals in 2001 het geval moet zijn geweest). Verdere depletie van de productievelden en regelmatige - bovendien door het besluit toe te stane hogere - drukveranderingen in het gasopslagveld in de Bergermeer roepen onbekende risico's op voor de bebouwing in vooral de gemeente Bergen.
4. Zowel gezien de voortgeschreden inzichten (door de ervaringen in het Groningerveld) met betrekking tot de maximaal mogelijke bevingsterkte als de schadeomvang, die ook bevingen met een lagere sterkte blijken te kunnen veroorzaken, wekt de onderhavige vergunningsaanvraag voor drukverhoging de indruk dat deze onaanvaardbaar gemakzuchtig is behandeld sinds de

goedkeuring van de opslagvergunning in 2012. Het feit dat – gelukkig - zich bij de exploitatie van de gasopslag geen significante bevingen hebben voorgedaan speelt natuurlijk ook een rol, maar kan – gelet op de intrinsieke onvoorspelbaarheid van bevingen - niet zorgeloos worden geëxtrapoleerd naar de stelling: het zal dus wel goed blijven gaan.

5. Het is gezien de consequenties voor bouwconstructies gebouwd tot zeker ± 1950 dringend gewenst dat de registratie en de analyse van de bodembewegingen op een nieuwe leest worden geschoeid, bijvoorbeeld door het GPS-netwerk sterk uit te breiden - tenminste zolang de gaswinning en de gasopslag zouden worden gecontinueerd.

Met vriendelijke groeten

Namens het bestuur van de Stichting Gasalarm2

c.c. gemeente Bergen NH
Taqa Energy B.V.
Stichting Mr. Frits Zeiler

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt Bergermeer
en/of Inspraakpunt Gasopslag Bergermeer
Postbus 142
2270 AC VOORBURG

Aantekenen

10 APR 2020

Bergen (NH), 8 april 2020

Betreft: Zienswijze Ontwerp-instemmingsbesluit
Opslagplan Bergermeer en het
Ontwerpbesluit omgevingsvergunning Bergermeer

Geachte dames/heren,

Beide ontwerpbesluiten geven ons aanleiding enkele kritische opmerkingen te maken.

1. Op pagina 5, 3^e regel van boven, wordt gewag gemaakt van een informatieavond (NB: aangekondigd als 'Informatiemarkt') te houden op 18 maart 2020. In de aankondiging werd gesteld dat het mogelijk zal zijn vragen te stellen. Deze informatieavond is als gevolg van de Corona-crisis vervallen. Daardoor heeft de geïnteresseerde burger niet de gelegenheid gekregen mondeling vragen te stellen. Mogelijkerwijs is door het vervallen van deze avond de burger essentiële informatie ontvallen. De publicatie van de 'Posters' van Taqa, TNO en SodM op de webstek van 'Mijnbouwvergunningen.nl' kan dit gemis niet compenseren.
2. Bij ons bestaat twijfel of -en zo ja wanneer- de ontwerpspecificatie van 150 bar is vastgelegd. De gegeven informatie geeft hierover geen duidelijkheid.
3. Onder het hoofd 'Aanvulling Nut en Noodzaak' (pagina 7 onderaan) wordt als motivering voor de gasopslag verwezen naar het snel beschikbaar zijn van gas 'voor gas gedreven elektriciteitscentrales'. Welke zijn dit (en waar) en is het niet de bedoeling deze zo snel mogelijk te sluiten in het kader van de energietransitie? Ontvalt daarmee niet zowel het nut als de noodzaak van de gasopslag?
4. Als gevolg van het gebruik van de gasopslag zijn bevingen (u noemt ze trillingen; o.i. een verdoezelende terminologie) niet ondenkbaar met een magnitude $M=3,9$. Wanneer deze zouden optreden is enorme schade te verwachten aan de bebouwing in het dorp Bergen en wellicht ook in Bergen aan Zee. De beving van 2001 (met een magnitude $M=3,5$) heeft reeds aanzienlijke schade aan woonhuizen toegebracht. In feite moet ook een afweging plaats vinden of de gasopslag -gezien de risico's- niet volledig moet worden gestaakt. Dit aspect blijft nu bij de discussie over nut en noodzaak buiten beschouwing.
5. Onduidelijkheid bestaat over de gebruikte terminologie ten aanzien van de term 'berekende gemiddelde spatiale reservoirdruk' (Artikel 2 van het Besluit). Op welke wijze wordt dit gemiddelde berekend? Gebeurt de berekening als gemiddelde van de drukken gemeten in de aanwezige individuele winningsputten? Of gaat het om een berekening op basis van de modellering van het gasveld?
6. Ware het niet gewenst voorschriften te geven voor de maximale en/of minimale drukken die in iedere put (zeker ter weerszijden van de centrale breuk) mogen bestaan en een maximum te stellen aan de onderlinge (te meten!) verschillen in druk tussen de diverse putten?

Secretariaat:

IBAN: NL93 INGB 0008 8794 72

7. Uit het nieuwe Artikel 7 van het Besluit menen wij te moeten afleiden dat er nog steeds geen 'geactualiseerd risicobeheersplan' voor de gasopslag aanwezig is. Naar onze mening is verhoging van de druk tot maximaal 150 bar niet geoorloofd, voordat dit risicobeheersplan aanwezig is. In dit verband verwijzen wij naar onze opmerking ter zake in onze Zienswijze van 9 augustus 2018 over het 'Ontwerp-instemmingsbesluit Winningsplan Bergen II'. Het is in feite onverteerbaar dat een dergelijk risicobeheersplan er nog steeds niet is.
8. Tenslotte willen wij aandringen op een schadeprotocol, toegespitst op de situatie Bergermeer, waarin niet alleen een onafhankelijke instantie oordeelt over gevallen van schade, maar tevens een onafhankelijke instantie in het leven wordt geroepen voor de afwikkeling van geconstateerde schades als gevolg van bevingen. De afwikkeling dient buiten Taqa om te geschieden. Ook dit hebben wij al in 2018 bepleit.

Met de meeste hoogachting,

Namens de 'Stichting
voorheen Vereniging Nieuw Bergen'

Bestuurslid

Secretaris a.i.

CC:

- Gemeente Bergen NH
- Stichting Gasalarm2

Secretariaat:

IBAN: NL93 INGB 0008 8794 72

Alkmaar, 13 april 2020

De Minister van Economische Zaken
en Klimaat
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Geachte heer,

Hiermee wil ik bezwaar aantekenen tegen het uitbreiden van de opslagcapaciteit in het Bergermeer gasreservoir.

De reden hiervan is dat het risico op aardbevingen en daarmee kans op schade aan mijn huis en mijn gezondheid groter zal worden.

Dat deze risico's zeer reëel zijn blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat de catastrofeverzekering die ik destijds na de laatste aardbeving in de Bergemeer heb afgesloten bij de Neerlandse met ingang van 1 januari 2015 is opgezegd door de risicodrager Kiln, actief op de verzekeringsmarkt van Lloyd's.

Er is voor mij geen enkele mogelijkheid om me te verzekeren tegen het risico van aardbevingen.

Ik voel me dus onveilig door deze voorgenomen uitbreiding.

Met vriendelijke groet,

